

genadeheil niet willen weten, ondanks alle hunne innerlijke verschrikking en verlossingsbegeerte. Want het Evangelie is wel voor den mensch, maar niet naar den mensch, d.i. niet naar het natuurlijk denken en begeeren van den zondigen mensch. En daarom brengt ook noch lichamelijke noch geestelijke ellende, noch stoffelijke, noch andere nood op zichzelf den mensch tot innerlijke begeerte en bereidheid om Christus als zijnen Heiland geloovig aan te nemen, en op Zijn Evangeliewoord zich met hartelijk vertrouwen te verlaten. Alleen God Zelf maakt den mensch gewillig tot waar geloof in Christus en doet hem Zijne Genade-evangelie aangrijpen met zijne ziel. Maar de Heere wil meermalen verschillende middelen gebruiken om den mensch te brengen tot het besef en inzicht voor zijne volstrekte verlorenheid in zichzelf, en van de wezenlijke waardeloosheid en innerlijke onmacht van alles wat op aarde is, om hem daarna door Zijnen Geest de ware heilsbegeerte en het rechte geloof te schenken. En zoo nu was het als in bijzondere mate in de volheid des tijds. Toen had God de uitwendige omstandigheden als gereed gemaakt in de verhouding der volken onderling, door de eenheid van hun rijksgemeen, door den toestand van het wegeen in dat rijk, door het veelvuldige verkeer, door het gebruik van eene gezamenlijke taal bij dat onderling verkeer der naties, voor de snelle uitbreiding van de heilsboodschap Zijner genade, wanneer Zijn Zoon in de wereld gekomen zou zijn, en den verlossingsarbeid volbracht zou hebben. En ook had Hij inwendig de menschen willen brengen, door wat in de wereld rondom hen en van verre geschiedde, tot zeker leegtegevoel en verlossingsverlangen en rondzien en uitzien naar redding, met het besef, dat deze nergens te vinden was op aarde, maar, zou zij verkregen kunnen worden, van boven, door Goddelijk ingrijpen en schenken, ontvangen zou moeten worden. Evenals er van Israël staat in Psalm 107, dat God hun hart vernederde door zwarigheden, vs. 12, zoo deed Hij dat ook destijds veler heidenen harten, om hen Zijn heil te doen aannemen, wanneer Hij dat hun prediken deed.

En al die arbeid Gods is niet te vergeefs geweest. Duizenden bij duizenden namen van den beginne na 's Heeren hemelvaart en de uitstorting des Heiligen Geestes, het Evangelie van Gods genade in Christus geloovig aan. En deze duizenden werden weldra tot tienduizenden en honderdduizenden, en later ook tot vele miljoenen. Reeds op den Pinksterdag te Jeruzalem was het getal dergenen, die Christus' prediking van harte geloofden en zich in des Heeren Naam lieten doopen, drie duizend, Hand. 2:41, en dat, blijkens het begin van Hand. 2, menschen, Joden en Jodengenooten, uit schier het gansche Romeinsche rijk. Een later waren deze 3000 vermeerderd tot 5000, Hand. 4:4. En enkele jaren daarna, een twintig of dertig, zien we een net van kerken verspreid over een groot deel van het Romeinsche rijk, te Jeruzalem en in het overige Kanaän, te Damascus, te Antiochië, in Syrië, op Cyprus, in vele steden van Klein-Azië, in Griekenland, te Rome, en andere plaatsen, in Italië als te Puteoli, Hand. 28:13. De uitbreiding der Kerk ging daarna al voort als met rassche schreden ondanks den tegenstand, die de Evangelieprediking telkens weer verhinderen wilde, en in weerwil van de vervolging, die soms in heftige mate en ook wel in het geheele Romeinsche rijk het Christelijk geloof zocht uit te roeien. Adolf von Harnacks boek *Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten* kan van de groote uitbreiding en verspreiding van 's Heeren gemeente over het Romeinsche rijk in de eerste eeuwen eenen indruk geven. Het blijkt dus, dat met de komst van den Zoon Gods in ons vleesch alles gereed was om den Christus Gods Zijne heilsprediking te kunnen doen geven in dien vorm, als het genaderijke van Gods ontferming over ons in Hem scherp en duidelijk kon doen uitkomen, en om Hem door Zijnen kruisdood eene eeuwige verzoening en gerechtigheid voor zondaren te doen aanbrengen. En ook blijkt toen alles bij de Joden en in het Romeinsche rijk en in de wereld, in de verhoudingen der volkeren en in hunne maatschappelijke en geestelijke toestanden en gesteldheden, gereed te zijn geweest voor de prediking van het Evangelie van Gods genade in Christus, en haren snellen loop van stad tot stad en door land na land, steeds verder en verder over de aarde, en voor hare geloovige aanneming door duizenden bij duizenden en nog eens duizenden reeds binnen enkele jaren of tientallen van jaren. De Heere bleek te werken. En wanneer Hij werkt, wie zal het dan keeren?

Hij had in Zijnen raad den loop des tijds alzo bepaald, dat deze met en voor de zending van Zijnen Zoon in onze menselijke natuur tot Zijne heilsverwerving Zijne volheid moest bereiken, opdat Zijn Christus dan Zijnen verlossingsarbeid zou volbrengen, en de heilsboodschap daarvan vervolgens met macht zou uitklinken in de gansche wereld tot haar ultieme grens en tot haar einde. En Hij heeft dien raad metterdaad uitgevoerd. Zoo trad de volheid des tijds in. Toen zond Hij Zijn Zoon. Deze predikte Zijne genade, stierf aan het kruis, stond op uit dood en graf, voer ten hemel,

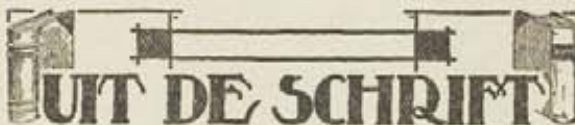
en zond en zendt nog steeds Zijne dienaren uit tot prediking van het Evangelie van Gods genade in Hem, vergaderd Zijne gemeente aldoor bij menigten tot hare volheid is bereikt. En dan komt Hij weer. Dan is de tijd niet alleen vol, maar ook geheel ten einde, en treedt de eeuwigheid in, die van geene verandering noch vergankelijkheid weet. Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijnen Zoon uitgezonden, geworden uit eene vrouw, geworden onder de wet, opdat Hij degenen die onder de wet waren, verlossen zoude, opdat wij de aanneming tot zonen verkrijgen zouden. In volle uitwerking en heerlijkheid komt dit laatste eerst met de vrijmaking van het gansche schepsel, zooals de apostel Paulus daarvan schrijft in Rom. 8.

God heeft ook den tijd geschapen, en beheerscht hem daarom ook, en heeft hem het middelpunt van zijnen loop doen hebben in Christus' komst in het vleesch met Zijne heilsverwerving, en doet hem zijn eindpunt bereiken met Christus' wederkomst ten oordeel, en ter scheiding, en ter volle herstelling van menschedom en aarde en hemel, van de gansche wereld.

Christus is het centrum, doch ook tevens het eindpunt, van den geheelen tijdloop en van de gansche wereldgeschiedenis. Van Hem is Zijne gemeente, en Hij is van God, uit Wien, door Wien, en tot Wien alle dingen zijn, Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen. 1 Cor. 3:23; Romeinen 11:36.

Kampen.

S. GREIJIDANUS.

UIT DE SCHRIFT

Herstelde wereldorde.

Vrede op aarde.
Luc. 2:14b.

Als de Christus in het menschenleven komt en Zich vastsnoot, ook met banden van vleesch en bloed, aan het menschelek geslacht, dan is dit Zijn groote werk, dat Hij de orde der oorspronkelijke dingen herstelt, ja, tot gróóter heerlijkheid brengt. Hij grijpt terug naar den ouden paradijstoeestand, naar „het begin“, om die in gerechtigheid en volmaakte gehoorzaamheid te herstellen, en daarna op te voeren tot de blinkende hoogte van het nieuwe paradijs, dat is: tot den staat der voleinde dingen en verhoudingen.

En daarom herstelt Jezus, als Hij verschijnt onder deze zon en in dit vleesch, óók de verbroken gemeenschap tusschen hemel en aarde.

* * *

Verbroken, verscheurd was de sterke band, die hemel en aarde eenmaal samenhiel in de schoone harmonie van den eenen, trouwen dienst van God. Scherp laten de engelen dat hooren.

Want zeker, zij juichen het nu uit, dat vrede, diepe vrede is uitgestroomd op de aarde onder de menschen des welbehagens. Maar als zij zingen, dat dat nu, eindelijk is geschied, dan zeggen ze tegelijk, dat voorheen een oorlog woedde over de velden der wereld! Ja, een geweldige oorlog teisterde voorheen gansch de menscheit. God had Zijn zwaard naar de menschenkinderen gekeerd. God en de menschen, ze leefden in voortdurenden, grimmigen strijd.

En die oorlog had de breuk geslagen tusschen aarde en hemel. In den hemel was de toegewijde gehoorzaamheid, op de aarde de opstand. In den hemel het werken met God mee, op de aarde het worstelen tegen God in. In den hemel de leger-scharen van God, op de aarde de strijdmachten tegen God.

* * *

Maar dat is nu voorbij, in beginsel voorbij, zoo zeggen ons thans de engelen.

Op aarde is nu vrede gekomen, vrede met God. De wapens zijn neergelegd. En door dien vrede komen hemel en aarde weer naar elkaar toe! De kloof is gedempt, die bovenwereld en benedenwereld van elkander scheide. Hemel en aarde zijn van nu voortaan verzoend. Ze zijn bondgenooten geworden in den éénen dienst van hun God. Want ook op aarde heeft God nu Zijn kinderen, Zijn trouwe strijders. Engelen ontdekken aanstonds hun bondgenooten. Het oorlogsfront is radicaal gewijzigd. 't Is niet meer een oorlog van den hemel tegen de aarde. Maar een oorlog van hemel en aarde tegen wat nu nog is in de macht der zonde in Gods wijd heelal. Dat kwam van dat Kind in de kribbe. Hij geeft aan Zijn Vader diens wereld, diens menschen weer.

* * *

Maar niet alleen herstelt het Kind den ouden begin-toestand van het verloren paradijs. Hij doet meer, Hij leidt het door God gestelde begin ook over naar het van God gewilde einde.

Ook dat laten de engelen zien en hooren boven Bethlehems velden.

Want hoor — zij zingen! Zij zingen ter eere óók van dat Kind. Zij zingen Het toe. Zij prijzen Zijn

werk. Zij zijn bezig in den „dienst des gezangs“ voor den geboren Koning.

En we weten het: degene die zingt is minder dan Hij, die bezongen wordt. Degene die dient ook in het lied, is minder dan Hij, die gediend wordt.

En zoo zeggen de engelen zelf, dat het Kind meer is dan alle engelen en alle engelenmachten samen.

* * *

Maar nu moeten we ook verder.

Dat Kind is de Tweede Adam. Hij is de worde van het nieuwe menschengeslacht. In Hem is de gansche nieuwe menscheit samengevat. En daarom weten we nu, dat de engelen in Bethlehems nacht de dienaren zijn van Gods herboren kinderen. Zij zijn ook dáár, juist daar, de knechten, die uitgezonden worden om der zonen wil, want ze ze dienen den Zoon! „Voor korten tijd“ slecht had God de engelen, de knechten verheven boven de zonen. (Hebr. 2:7.) In den Kerstnacht is de radicaal veranderd. De zonen blinken daar reeds boven de knechten.

En straks zal dat ook uitkomen, zichtbaar worden, in vollen glans. Want als op de nieuwe aanvang de schoonste zang wordt aangeheven, de rijkste zang-hulde wordt gebracht, dan moeten de engelen knechten zwijgen. Het rijkste lied is voor de zonen alleen. In den Kerstnacht zongen de engelen en zwegen de menschen. Maar op de nieuwe aarde zullen bij den hoogsten zang de engelen zwijgen en de zonen juichen. 't Loflied: Gij hebt ons God gekocht met Uw bloed — dat zingen kindere alleen!

Dat alles is begonnen in dien grooten nacht van Bethlehem.

H.

C. V.

KERKELUK LEVEN

Bijbelsch Handboek, het tweede deel.

Eenige maanden geleden hebben wij vrij breed de verschijning aangekondigd van het eerste deel van het Bijbelsch Handboek. Thans ligt het tweede deel voor ons, gewijd aan het Nieuwe. Het heeft vier auteurs, de heeren: Dr. C. Bouma, Prof. Dr. Greijdanus, Prof. Dr. F. W. Grosheide en Dr. C. N. Impela.

Allereerst bespreekt Dr. C. Bouma de geschiedenis van den Nieuw-Testamentischen tijd. Over de staatkundige, culturele en godsdienstige samenleving wordt een aardig en vlot overzicht gegeven. Vervolgens geeft Prof. Grosheide een korte verhandeling over den tekst van het Nieuwe Testament. Daar is van beteekenis de populaire verhandeling van met de tekstcritiek samenhangende kwesties. Hier wordt voor het volk op zeer duidelijke wijze een en ander gezegd, dat het wetenschappelijk moet. Wij veroorloven ons volgend citaat:

Men schreef in de eerste eeuwen na Christus in Grieksch in enkel hoofdletters en zonder ruimte tusschen de woorden, zelfs tusschen de zinnen open te laten. Daardoor kon het gebeuren, dat men later, toen in groote en kleine letters geschreven werd, leestekens werden gebruikt en wel ruimte tusschen de woorden en de zinnen wit gelaten werd, een verkeerde scheiding tusschen de woorden maakte of een woord dat bij een volgenden zin hoorde, bij een vorigen nam. Nemen we een voorbeeld. Wanneer ik in een handschrift vind: IKGEEFUTRECHTZEVENHUIZENONTBOUWEN, kan ik dat oplossen in: ik geef (nu) het recht zeven huizen op te bouwen, maar ook: ik geef (aan de stad) Utrecht (het verwoeste dorp) Zeven huizen op te bouwen.

Daarna geeft dezelfde auteur een verhandeling over den canon van het Nieuwe Testament. De vraag wat een canon is, wordt behandeld, de geschiedenis ervan in korte trekken aangedien. Hierna schrijft nog steeds dezelfde auteur over „Taal en Coloriet van het Nieuwe Testament“. Daarna volgt, nog steeds van Prof. Grosheide, een Hermeneutiek van het Nieuwe Testament. Het wordt o.m. gehandeld over de conjecturen (pogingen om door gissingen terug te keeren tot den oorspronkelijken tekst). Een aardig voorbeeld daarvan citeeren wij hieronder:

„Een (heel zeldzaam te vinden) voorbeeld van echte conjectuur zou Hebr. 11:37 leveren. In de Statenvertaling vinden we te midden van allerlei folteringen het woord verzocht. Dat woord is hier moeilijk te verklaren. De tekst verschilt hier al wat in de handschriften. Nu zijn er drie Griekse vormen, die heel veel op elkaar gelijken en die beteken: zij werden doorgezaagd, zij werden verzocht, zij werden verbrand. Doorgezaagd komt hier al voor en zoo is het zeer waarschijnlijk, dat in plaats van verzocht moet worden gelezen verbrand. Of dat doorgezaagd dubbel is geschreven en later in verzocht veranderd, zoodat verzocht geheel moet wegvallen. Dit laatste is een conjectuur, die Calixtus maakt op voetspoor van Erasmus.“

Daarna geeft Prof. Dr. S. Greijdanus een breed bespreking over de boeken van het Nieuwe Testament. Na een algemeene kenschetsing en een indeeling worden stuk voor stuk de boeken besproken. Voor de lezers, die niet studeeren,

zulk een overzicht in een korten tekst geeft van de moeielijkheid van het resultaat. Het auteur geeft „God geopenbaringen komen dan 46 paragrafen chronologisch en kruislings, voorlooper, w persoon, door vankelijk opt evangelien, z phalus, lide larisch over eenkomstige houding tot volgt een uit van Paulus, i zelfde auteur de apocriefen apocriefen zi van den vrij de belangstel Prof. Greijdan Prof. Gros knopt overzi landsche bijb aller aandac zelf weer al Fijne illustr eeuwen (van 1522, 1523, 1 hier opgenon Tenslotte g volgorde een Daarna geeft alfabetische onderwerpen methode beti lijke „bijbelg in Engeland. Uitvoeringe Het geheel c royale forme Dat wij oo wij niet me reeds van blijven bij d blij mee zijn op bepaalde den, achter, daardoor on sterk uitkwa het aandurft en meenen, het gereform der jaren g dit grootsch Ons volk ks J. H. Kok i

[De drukp artikel van I ongerevde ge nummer nog onze spijt m

LITE

In haar la van Ina B verandering tijd alleen meer naar boekje „De een heele r stadje. Gre van het ge van de gro milie, in de op de deui Nog wijd ste werk van bijna om het lev door verbij twee stroo psychologi een zuiver nen van t Bosboom-g ische, zoo schenen. De histo een zoo g vroegere f van nauw beeld ontv

Nieuwjaarswensch voor menschen zonder titel!

Ach, amice!

Iederen keer, dat ik uw blooten naam tegenkom, gevoel ik mij eenigszins gegeneerd.

Iedere maal dat gij mijn onbekleede van onder oogen krijgt, komen u toch tranen van schaamte in de oogen?

Onder de grooten van ons geslacht gelden wij toch onszelfen, zooals de markman zoo kernachtig rekende, voor niks dubbel niks?

Laat ons er in 1936 naar staan een graad te verwerven!

Ik weet een schóonen titel!

De titel candidaat.

De oude Romeinen kleedden zulk een jonkman in een witte toga, als wilden zij zeggen: Nog niet geoccupeerd. Als schreven zij in dat pure wit: Vól verlangen en vól verwachting!

Een hooger graad, een rijkeren titel begeer ik op aarde niet dan dien zuiveren candidatus, hij, die dingt naar een ambt!

In dat pure verlangen wil ik leven en sterven.

En ik weet geen wensch van meer inhoud voor menschen zonder, en ook voor menschen mól een titel, dan dat wij candidaten mogen zijn, dat 1936 een rijke plaats moge hebben in de rij onzer candidaatsjaren, dat wij verlangende en verwachende menschen mogen zijn!

In één der boeken van Haspels teekent hij ons een gezeten burger, een Rotterdamschen zakenman, die er is. Als hij eens op zijn kantoor zit en zijn aandacht wijdt aan de rekeningen die sluiten, aan zijn handel zonder handeling, hoort hij het pittige fluiten van een klein sleepbootje op de Maas, de stoom giert door de scheepsfluit: Open die brug! En dan slaakt die gezeten burger de verzuchting: Gelukkige kerel! Hij is er nog niet!

Moge dat van ons gezegd kunnen worden in ons nieuw arbeidsjaar: Hij is er nog niet! Hij is niet blijven staan bij schijnvinden, bij half-vinden, maar hij zoekt nog, hij jaagt naar het wit, hij is in spanning, hij is één trillende beweging van verwachten en haasten!

O, wat zijn wij arm als wij er zijn! Als wij er zijn op onze manier. Als wij de jaren aan elkander rijgen als krallen aan een snoer. Als wij in de rondte zwemmen als goudvissen in een kom!

Als wij in ons geestelijk leven, na de eerste liefde die van de weelde van het hopen vervuld was, gedaald zijn tot een zekeren modus, waarbij het nog niet mogelijk moet zijn om in den hemel te komen en dus, naar onze verdraaide opvatting: juist voldoende. Een modus, die wij met een veel misbruikt woord uit onze belijdenis een „klein beginsel“ noemen, maar die beter „een droevig einde“ mocht heeten! Laat ons candidaten zijn en veel verwachten van Hem, Die ons tot een volkomen verlossing geschonken is.

Als wij gekomen zijn tot een zekere modus van kerkelijk leven, vreemd aan allen hartstocht voor Sion. Als wij in een Jeruzalem gelooven, dat niet „nederdalende is uit den hemel, maar dat veilig is opgeborgen, weggesloten in den Hemel. Dan zitten wij zonder spanning, vreemd aan verwachting op de brokken. Wij hangen onze harp niet aan de wilgen, maar wij zingen een lied (niet des Héeren!), een vreemd lied in een vreemd land. Een Ode aan de puinhoop, in dezen trant:

O, lieve puinhoop, waarop ik zit,
Niets op aarde is mij zoo lief als dit!
Als ik uw verwoesting zie,
Kweelt mijn hart een melodie:
Voor u, lieve puinhoop!

Wij willen candidaten zijn in ons kerkelijk leven, die Israëls verlossing uit Sion verwachten! Candidaten ook op het terrein van staat en maatschappij.

Geen menschen die in een soort godsvrede, die geen vrede Gods is, leven met het bestaande. Die ons volk maar uitleveren aan de meerderheid. Maar die smachtend, trillend van verlangen over ons volk afbidde: de ontsluiting van het Verbond!

Laat ons zóó leven en zóó sterven, als God ons oproept. Voor mij begeer ik niet het stereotiepe „zacht en kalm“. Als mijn uurtje slaat, laat het mij dan vinden met gretig-grijpende handen: Van verre gezien, geloofd, omhelsd! Laat het mij vinden als een candidaat...

N. B.

enst des gezangs
zingt is minde
Degene die dien
Hij, die gedien
elf, dat het Kin
e engelenmachte
r.
Hij is de worl
ht. In Hem is d
engevat. En daa
en in Bethleh
s herboren kind
de knechten, d
nen wil, want z
orten tijd" slec
n verheven bove
Kerstnacht is d
linken daar ree
en, zichtbaar wa
p de nieuwe aan
heven, de rijke
moeten de engel
d is voor de zonn
en de engelen e
de nieuwe aar
de engelen zwijg
Gij hebt ons God
zingen kindere
grooten nacht va
C. V.

LEVEN
de deel.
ben wij vrij bree
an het eerste de
ans ligt het twee
Nieuwe. Het hee
Bouma, Prof. l
sheide en Dr C. N
Bouma de geschie
nischen tijd. Ove
dienststige samen
overzicht geve
de een korte ve
het Nieuwe Tes
de populaire be
ek samenhangen
volk op zeer duide
gd, dat het wel
gend citaat:

wen na Christus be
a zonder ruimte tu
n de zinnen open v
a, dat men later, to
areven werd, leste
ruimte tussen d
a werd, een verke
maakte of een wo
bij een vorigen na
meer ik in een han
ZEVENHUIZEN
en in: ik geef (aan)
en, maar ook: ik ge
woeste dorp) Zee

een verhandeling
Nieuwe Testament. In
behandeld, de ge
ekken aangedien
zelfde auteur over
Nieuwe Testament
rof. Grosheide, en
e Testament. Hier
conjecturen (pog
keeren tot den or
ig voorbeeld dat

den) voorbeeld va
: 37 leveren. In d
midden van alle
cht. Dat woord i
kat verschilt hier
zijn er drie Gese
r gelijken en die b
gezaagd, zij wa
den verhaan
voor en zoo is be
ats van verzoel
nd. Of dat door
en en later in ver
zoekt geheel mo
conjectuur, die Cal
na."

Greijdanus een bree
het Nieuwe Testa
chetsing en een te
uk de boeken be
niet studeeren.

geven van het verleden. Het leven en de handel
gen der optredende personen, worden beheerscht
door het ingewikkelde gebeuren van den tijd. De
dikwijls ouderwetsch getinte taal en de lange
beschrijvingen van kleding en toestanden, moeten
den lezer helpen zich geheel te verplaatsen in
den beschreven tijd. Meestal zal er slechts één
streven van vroeger sterk betoond worden, bij me
vrouw Bosboom Toussaint b.v. het doordringen
van de reformatie, om de hoofdpersonen te plaat
sen in hun verhouding tegenover dat tijdsgebeuren.

Heel anders is de opvatting van den nieuwsten
historischen roman. Het gaat hierin zelden over
de geschiedenis om haar zelfs wil. Uit het verleden
herschep de kunstenaar een persoon tot nieuw
leven. Het resultaat is meer een uitgewerkte bio
graphie, dan een eigenlijke roman. Zulk een vie
romance is wel opgediept uit historische gegevens,
resultaat van diepgaande studie van een bepaalden
tijd, maar de kunstenaar weet zijn figuur los te
maken uit de perkamenten. Het stof der eeuwen
wordt er afgeblazen en als een levend mensch,
met al zijn kleine en groote hartstochten, zijn
ware menscheijkheid, treedt de hoofdpersoon
naar voren.

Zoo heeft Mevr. Boudier-Bakker willen leven
hergeven aan de tragische figuur van Jacoba van
Beieren. Zij moet worden een mensch als ieder
ander, met een hart dat snakt naar geluk.

Maar om haar te laten zien, zooals ze was en
werd, is het beschrijven van haar tijd noodzakelijk.
Daarvoor bestudeerde de schrijfster nauwkeurig
haar bronnen, en volgde die soms te nauwkeurig,
zooals scherp veroordeelende kritiek haar verweel.
Zonder goed te willen praten, wat hierin is af te
keuren, lijkt het me zeer verklaarbaar, dat zij dit
deed. Want juist het boek van Von Löher geeft
een romantisch getint beeld van Jacoba, waardoor
het voor de historici van beroep een onbetrouwa
bare, doch voor een romanière een zeer aanlokke
lijke bron werd. Deze moderne historische roman
wil immers niet een zuiver historisch beeld ont
werpen, maar slechts het historische materiaal ge
bruiken om het reële leven van de hoofdpersoon
geloofwaardiger te maken. Von Löhers bescho
wing van Jacoba's leven komt het meest overeen
met de visie van de schrijfster. Zij teekent Jacoba
in haar liefdeleven en volgt ook hier ten deele den
Duitscher, als zij haar heldin liefde laat opvatten
voor Van Arkel, hoewel dit volgens Prof. Blok
onhistorisch is. Dezelfde beschoewing gaf ook
Albert Verwey, jaren geleden, in zijn lyrisch
drama: Jacoba van Beieren, dat ook op boveng
noemde schrijver teruggaat.

Hoe jammer het ook is, dat de schrijfster voor
enkele passages aanleiding gaf tot afkeurende kri
tiek, het doet niets af aan de waardeering die men
kan hebben voor dit groote werk.

Jacoba leefde in een zeer onrustigen tijd —
een kenteringstijd der Middeleeuwen. Strijd overal.
In de kerk tusschen verschillende pausen — die
te Constanz worden afgezet en vervangen door
een derde. In Frankrijk, waar Engeland en Bour
gondië trachten het oude rijk te deelen. In Hol
land, waar de keizer, Beieren, Brabant en Bour
gondië en later Engeland de macht in handen wil
len hebben. Maar bovenal een tijd van strijd tus
schen ondergaanden adel en opkomende steden.
De verschuiving van economische en politieke be
teekenis van den eersten naar den derden stand
vindt in onze landen zijn neerslag in de Hoeksche
en Kabeljauwsche twisten. Jacoba van Beieren,
gravin van het ridderlijke Henegouwen, erfname
van een glorieuze ridder-traditie, zelf in het staal
strijdende vrouw aan het hoofd van haar leger,
is daarom reeds tot ondergang gedoemd, omdat
ze strijdt voor een ondergaanden stand. Zij die
zelf den strijd wou leiden, wordt niet meer dan
een pion die geschoven wordt. Gehuldigd en be
zongen door al haar tijdgenooten, staat ze ten
slotte alleen. Hopeloos is haar strijd en die van den
hoogen adel tegen de groeiende macht der poor
ters. Na elke overwinning is het getal harer
grooten verminderd.

In dit politieke spel speelt Jacoba dan haar eigen
rol. Hier komt het beginsel van het nieuwe proza
voor den dag. Telkens als de politieke kansen
voor haar gunstig staan, wordt haar strijdbare arm
verlamd door een liefdesconflict. In haar wan
hopigen strijd om geluk voor haar naar liefde
verlangend hart, ziet zij telkens de politieke ge
beurtenissen haar in den weg treden. En om zich
zelf, haar liefde en geliefde te handhaven, ziet ze
de welvaart van haar landen in bloed en tranen
ondergaan.

Van dit heele tragische gebeuren, de ondergang
van den adel, en de opkomst der steden heeft Mevr.
Boudier-Bakker den historischen samenhang zoo
volledig mogelijk willen geven. En dat maakt het
boek te vol. Er loopen te veel menschen op haar
bladzijden rond. In beperking had zich de schrijf
ster beter als meesteres over het proza doen
kennen.

Maar ondanks dit alles is dit boek zeer de
moeite waard, alleen al om de historische zijde
van het verhaal. Verschillende passages zijn met
suggestieve kracht beschreven. Zijn beteken
is moet het echter ontleenen aan de figuur van Vrouw
Jacoba, waarover later.

Gr.

H. S.

Vrouw Jacob.

I.

Ina Boudier-Bakker: Vrouw Jacob. — P.
N. van Kampen & Zoon, N. V., Amsterdam.

In haar lange schrijftersloopbaan heeft de roman
van Ina Boudier-Bakker een voortschrijdende
verandering ondergaan. Schreef zij in haar eersten
tijd alleen psychologische romans, later ging ze
meer naar de sociale richting over. Haar kleine
boekje „De straat“ teekende reeds het leven in
een heele rij van huizen van een klein Hollandsch
stadje. Grootseher uitgewerkt werd de invloed
van het geestelijk- en maatschappelijk leven, nu
van de groote stad Amsterdam, op een heele fa
milie, in den zeer omvangrijken roman: „De klop
op de deur“.

Nog wijder wordt de achtergrond in haar nieu
ste werk „Vrouw Jacob“, waar de geschiedenis
van bijna geheel West-Europa moet dienst doen,
om het leven van één vrouw te belichten. Daar
door verbindt de schrijfster in dit boek als 't ware
twee stroomingen: den historisch-socialen en den
psychologischen roman. Want het boek is noch
een zuivere historische roman, zooals we die ken
nen van haar 19de-eeuwsche voorgangster Mevr.
Bosboom-Toussaint, noch een zuiver psycholo
gische, zooals er in de laatste jaren zoovele ver
schenen.

De historische roman van de vorige eeuw wil
een zoo getrouwe mogelijk beeld geven van een
vroegere periode uit de geschiedenis. Aan de hand
van nauwkeurig bewerkte bronnen, wordt een
beeld ontworpen, dat een zuivere afspiegeling wil